

Editör

Prof. Dr. M. Fatih Genç – Doç. Dr. E. Zehra Turan

EĞİTİME GİRİŞ

Yazarlar

Prof. Dr. Halit Ev
Prof. Dr. H. Mustafa Paksoy
Prof. Dr. Orhan Çoban
Prof. Dr. Şükrü Keyifli
Doç. Dr. Ahmet Doğan
Doç. Dr. Emine Elif Çakmak İgalcı
Doç. Dr. Hasan Çetinel
Doç. Dr. Salih Aybey
Doç. Dr. Tuncay Karateke
Dr. Öğr. Üyesi Bülent Uğur Koca
Dr. Öğr. Üyesi Fatih Özkan
Dr. Öğr. Üyesi İdris Ertürk
Dr. Öğr. Üyesi Osman Taşkın
Dr. Öğr. Üyesi Ramazan Çınar
Dr. Öğr. Üyesi Vahdeddin Şimşek
Sevda Taş

Eğitime Giriş

Editörler : Prof. Dr. M. Fatih Genç- Doç. Dr. E. Zehra Turan

ISBN : 978-625-6549-11-1
Baskı : Assum Basım ve Mücellit
Basım Sayısı : 1.Baskı, 2024

©Tüm Hakları Saklıdır. Bu kitabın bütün hakları Lisans Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Ltd. şti.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılmaz.

Kitapta yer alan bölümlerin sorumluluđu yazarlarına aittir

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Genç, M. Fatih - Turan, E. Zehra

Eğitime Giriş / Editörler : M. Fatih Genç - E. Zehra Turan

1.Basım. XII + 276 s. 16x23,5 cm. Kaynakça var, dizin yok.

ISBN : 978-625-6549-11-1

1. Eğitim, 2. Örgün eğitim, 3. Yaygın eğitim

Lisans Yayıncılık

Tahtakale Mah. Hicret Sokak No:8/A

Avcılar-İSTANBUL

Tel: 0212 619 18 38

e-posta : lisans@lisansyayincilik.com.tr

www.lisansyayincilik.com.tr

Eğitime Giriş

Edit6rler:

M. Fatih Genç / *Kocaeli Üniversitesi*

E. Zehra Turan / *Nevřehir Hacı Bektař Veli Üniversitesi*

B6l6mler ve Yazarlar

1.B6l6m:

Prof. Dr. řukr6 Keyifli/ *Burdur M. Akif Ersoy Üniversitesi*

2.B6l6m:

İdris Ert6rk / *Ordu niversitesi*

3.B6l6m:

Osman Taşkın / *Trabzon niversitesi*

4.B6l6m:

Hasan etinel / *Nevřehir Hacı Bektař Veli niversitesi*

5.B6l6m:

Salih Aybey / *Zonguldak B. Ecevit niversitesi*

6.B6l6m:

B6lent Uğur Koca / *Ankara Hacı Bayram Veli niversitesi*

7.B6l6m:

H. Mustafa Paksoy / *Gaziantep niversitesi*

Orhan oban / *Gaziantep niversitesi*

Sevda Taş / *Bağımsız araştırmacı*

8.B6l6m:

Ramazan ınar / *Kırkkale Üniversitesi*

9.B6l6m:

Ahmet Doğan / *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi*

10.B6l6m:

Halit Ev / *Manisa Celal Bayar Üniversitesi*

11.B6l6m:

Vahdeddin şimşek / *Kırkkale Üniversitesi*

12.B6l6m:

Tuncay Karateke / *Fırat Üniversitesi*

Fatih 6zkan / *Dicle Üniversitesi*

13.B6l6m:

Emine Elif akmak İğalı / *Kayseri Üniversitesi*

ÖNSÖZ

Eğitim, bireylerin ve toplumların gelişiminde önemli bir rol oynayan, sürekli değişen, evrilen ve dinamik bir süreçtir. Bu süreç, bireylerin bilgi, değer ve beceriler edinmelerine yardımcı olurken, aynı zamanda toplumsal dönüşümün de temel yapı taşlarını oluşturmaktadır. Bu bakımdan, eğitim bilimi, eğitim uygulamalarını ve öğrenme süreçlerini anlamak, değerlendirmek ve geliştirmek amacıyla ortaya çıkan disiplinler arası bir alandır.

"Eğitime Giriş" adlı bu eser, bu önemli alana adım atmak isteyen öğrenciler, eğitimciler ve araştırmacılar için bir rehber niteliğindedir. Kitabın içeriği, eğitim tarihi, eğitim teorileri, öğrenme teorileri, öğretmenlik mesleği, eğitimin felsefi, sosyolojik ve hukuksal temelleri ile eğitim sistemleri gibi birçok temel konuyu kapsamaktadır. Eğitim biliminin çok yönlü yapısına dair derinlemesine bir perspektif sunmayı hedefleyen bu eser, okuyuculara eğitim uygulamalarını eleştirel bir gözle inceleme fırsatı tanımaktadır.

Ayrıca, bu kitap, eğitimde karşılaşılan zorlukları ve fırsatları irdeleyerek, eğitimcilerin, politika yapımcıların ve kuramcılarının eğitim pratiğinde yenilikçi yaklaşımlar geliştirmelerine ve bu alandaki güncel sorunlar hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlayarak zamanın ruhunu anlamalarına da zemin hazırlamaktadır.

Bu kitabın, eğitim bilimleri ile ilgilenen herkes için faydalı bir kaynak olmasını ümit ediyoruz. Amacımız, okuyucuların eğitim olgusuna dair daha derin bir kavrayış geliştirmelerine ve bu bilgileri kendi deneyimlerine aktararak, daha etkili ve anlamlı bir eğitim pratiği oluşturmalarına katkıda bulunmaktır. Bu eserin meydana getirilmesine katkısı olan ve değerli zamanlarını ayıran değerli hocalarımıza ve kitabın organizesinden baskı aşamasına kadar her aşamasını düzenli olarak yürüten ve bu anlayışın sonucu olarak sizlere ulaşmasını sağlayan Lisans Yayıncılığa teşekkür ediyorum.

Eğitim yolculuğunuzda başarılar dileriz.

İstanbul 2024

Editörler

Prof. Dr. Muhammet Fatih Genç

Doç. Dr. E. Zehra Turan

İÇİNDEKİLER

Önsöz	V
Bölüm 1 Temel Kavramlar / Şükrü Keyifli	1
1.1. Eğitim	1
1.1.1. Formal Eğitim	4
1.1.1.1. Örgün Eğitim	5
1.1.1.2. Yaygın Eğitim	6
1.1.2. İnfomal Eğitim	8
1.2. Öğrenme	8
1.2.1. Öğretme ve Öğretim	10
1.3. Eğitim Programı	11
1.3.1. Eğitim Programlarının Kapsamı	12
1.3.2. İşleyiş ve Değerlendirme	12
Kaynakça	14
Bölüm 2 Eğitimin Amaçları ve İşlevleri / İdris Ertürk	15
2.1. Eğitimin Amaçları	16
2.1.1. Bireysel Amaçlar	17
2.1.2. Toplumsal ve Kültürel Amaçlar	19
2.1.3. Felsefî Amaçlar	20
2.1.4. Siyasî- Politik Amaçlar	21
2.1.5. Ekonomik Amaçlar	22
2.2. Eğitimin İşlevleri	23
2.2.1. Eğitimin Açık İşlevleri	23
2.2.2. Eğitimin Örtük İşlevleri	26
Kaynakça	29

Bölüm 3
Eğitimin Bilimsel Temelleri / Osman Taşkın **31**

3.1. Eğitimin Bilimselleşmesinin Tarihsel Süreci	33
3.2. Eğitim ve Bilim İlişkisi	36
3.3. Eğitim Biliminin Görev ve Amaçları	38
3.4. Eğitim Bilimlerinin Bağlantılı Olduğu Bilimler	41
3.5. Eğitimde Bilimsel Araştırma Süreci	42
3.6. Eğitim Bilimi Araştırmalarının Yapısı	43
3.7. Eğitimde Bilimsel Araştırma Türleri	46
3.8. Eğitimin Bilimsel Temellerinin Eğitim Pratiğine Yansımaları	49
Kaynakça	51

Bölüm 4
Eğitimin Psikolojik Temelleri / Hasan Çetinel **53**

4.1. Eğitim ve Psikoloji İlişkisi	54
4.2. Gelişim Kavramı	55
4.2.1. Gelişimle İlgili Temel Kavramlar	56
4.2.2. Gelişimin Temel İlkeleri	57
4.3. Gelişim Alanları	58
4.3.1. Fiziksel Gelişim	59
4.3.2. Bilişsel Gelişim	61
4.3.3. Kişilik Gelişimi	64
4.3.4. Ahlak Gelişimi	67
Kaynakça	72

Bölüm 5
Eğitimin Sosyal Temelleri / Salih Aybey **73**

5.1. Toplum ve Toplumsal (Sosyal) Yapı	73
5.2. Sosyal Bir Varlık Olarak İnsan ve Eğitim	75
5.3. Toplum ve Eğitim	76
5.3.1. Toplumsal Yapı ve Eğitim	79
5.3.2. Toplumsallaşma ve Eğitim	80
5.3.3. Toplumsal Değişme ve Eğitim	81
5.3.4. Toplumsal Hareketlilik ve Eğitim	83
5.3.5. Toplumsal Kontrol ve Eğitim	84
5.3.6. Toplumsal Bütünleşme ve Eğitim	85
5.3.7. Toplumsal Tabakalaşma ve Eğitim	86

5.3.8. Toplumsal Kurumlar ve Eğitim	87
5.3.8.1. Aile ve Eğitim	88
5.3.8.2. Ekonomi ve Eğitim	89
5.3.8.3. Din ve Eğitim	90
5.3.8.4. Politika ve Eğitim	91
5.3.8.5. Hukuk ve Eğitim	92
5.4. Kültür, Çokkültürlülük ve Eğitim	93
Kaynakça	95

Bölüm 6 Eğitimin Felsefi Temelleri / Bülent Uğur Koca	97
--	-----------

6.1. Felsefe	97
6.2. Eğitim Felsefesi	99
6.3. Eğitime Etki Eden Felsefi Akımlar	100
6.3.1. İdealizm	100
6.3.2. Realizm	102
6.3.3. Natüralizm	104
6.3.4. Pragmatizm	105
6.3.5. Varoluşçuluk	107
6.4. Eğitim Felsefesi Kuramları	109
6.4.1. Daimicilik	109
6.4.2. Esasicilik	111
6.4.3. İlerlemecilik	112
6.4.4. Yeniden-Yapılandırıcılık	113
Kaynakça	115

Bölüm 7 Eğitimin Ekonomik Temelleri / Mustafa Paksoy /Orhan Çoban / Sevda Taş	117
--	------------

7.1. İktisadi Kalkınmada Eğitimin Önemi	119
7.2. Eğitimin Sağladığı Faydalar	120
7.3. Eğitim Yatırımları, Teşvik Politikaları ve Ekonomik Büyüme	125
Kaynakça	129

Bölüm 8 Eğitimin Politik Temelleri / Ramazan Çımar	131
---	------------

8.1. Kavramlar ve İlişkiler: Politik Değişimin Katalizörü Olarak Eğitim	132
---	-----

8.1.1. Eğitimin Tarihsel Seyri	133
8.2. Eğitim Politikalarında İstikrar ve Değişkenlik Denklemleri	136
8.3. Türkiye’de Eğitimi Politikalarının Seyri: Tarihsel Bir Bakış	140
8.3.1. Eğitimi Politikalarının Osmanlı Dönemi Kökenleri	141
8.3.2. Erken Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Temelleri	142
8.3.3. 1949-1980 Döneminde Eğitiminin Müfredatında Değişiklikler	144
8.3.4. 1980 Sonrası Eğitim Politikaları	146
8.3.5. XXI. Yüzyıl Perspektifleri ve Değerlendirme	148
Kaynakça	

Bölüm 9	151
Eğitimin Tarihî Temelleri / Ahmet Doğan	

9.1. Antik Çağda Eğitim	152
9.1.1. Eski Çin’de Eğitim	153
9.1.2. Eski Hint Uygarlığında Eğitim	154
9.1.3. Antik Yunan ve Roma Uygarlıklarında Eğitim	155
9.1.4. Ortadoğu Uygarlıklarında Eğitim	158
9.1.4.1. Mezopotamya Uygarlıkları	158
9.1.4.2. Eski Mısır’da Eğitim	161
9.1.4.3. İsrailoğulları’nda (İbranîler) Eğitim	162
9.1.5. İslamiyet Öncesi Türklerde Eğitim	163
9.1.5.1. Hunlar (M.Ö. 209-174)	163
9.1.5.2. Göktürkler (552-745)	164
9.1.5.3. Uygurlar (745-840)	164
9.2. Orta Çağda Eğitim (395-1453)	165
9.2.1. Hıristiyan Aleminde Eğitim	165
9.2.2. İslam Dünyasında Eğitim	167
9.3. Yeniçağ ve Yakınçağda Eğitim	172
Kaynakça	177

Bölüm 10	181
Eğitimin Hukuki Temelleri / Halit Ev	

10.1. Eğitim	181
10.2. Eğitim Hakkı	182
10.3. Uluslararası ve Ulusal Düzenlemelerde Eğitim Hakkı	185
10.3.1. Uluslararası Düzenleme ve Belgelerde Eğitim Hakkı	187

10.3.1.1. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannameesi	187
10.3.1.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	188
10.3.1.3. Çocuk Hakları Sözleşmesi	189
10.3.2. Ulusal Düzenlemelerde Eğitim Hakkı	192
10.3.2.1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasalarında Eğitim	192
10.3.2.2. Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarında Eğitim	195
10.4. Uluslararası ve Ulusal Düzenlemelerde Din Eğitimi Hakkı	200
Kaynakça	202

Bölüm 11 Bir Meslek Olarak Öğretmenlik / Vahdeddin Şimşek	205
--	------------

11.1. Meslek Olarak Öğretmenlik ve Özellikleri	206
11.1.1. Öğretmenlik Mesleğinin Özellikleri	207
11.1.1.1. Kişisel Özellikler	208
11.1.1.2. Mesleki Özellikler	209
11.1.2. Öğretmen Yeterlilikleri	213
11.3. Öğretmenin Rol ve Sorumlulukları	216
11.4. Öğretmen Eğitimin Kısa Tarihçesi	219
Kaynakça	225

Bölüm 12 Eğitim ve Öğrenme Ortamı Olarak Okul ve Sınıf / Tuncay Karateke - Fatih Özkan	229
---	------------

12.1. Okul	229
12.2. Etkili Bir Okulun Özellikleri	231
12.3. Okul ve Sınıf Yönetimi	233
12.4. Okul ve Sınıf Kuralları	235
12.5. Okul ve Sınıfın Fiziksel Ortamı	237
12.6. Okul ve Sınıfta İletişim Süreci	240
12.7. Okul ve Sınıfta Zaman Yönetimi	242
12.8. Okul ve Sınıfta Davranış Yönetimi	243
12.9. Sınıfta Etkili Bir Lider Olarak Öğretmen	245
12.9.1. Sınıfta Olumlu Öğretmen Davranışları	246
12.9.2. Sınıfta Olumsuz Öğretmen Davranışları	248
Kaynakça	250

Bölüm 13

21. Yüzyılda Eğitime Yönelik Yaklaşımlar / *Emine Elif Çakmak İgalçı* 253

13.1. Yapılandırıcılık	254
13.2. Proje Tabanlı Öğrenme	255
13.3. Harmanlanmış Öğrenme	257
13.4. Ters Yüz Sınıf Yaklaşımı	258
13.5. Oyun Tabanlı Öğrenme	260
13.6. Beyin Temelli Öğrenme	261
13.7. E-Öğrenme	262
13.8. FeTeMM (STEM)	264
13.8.1. Sanal Gerçeklik ve Artırılmış Gerçeklik	266
13.8.2. Robotik Kodlama	267
13.8.3. Yapay Zekâ	268
13.9. Düşünme Becerilerini Geliştirme	269
13.9.1. Yaratıcı Düşünme	270
13.9.2. Eleştirel Düşünme	270
13.9.3. Yansıtıcı Düşünme	271
Kaynakça	273